

reel prof.

estie Een
tutter was,
bundel van
eze in de
en, indien
Dat zou
de Moor
gezangen
sel spoedig
egen (n.b.)
angbonds!
er verweest
boosheden
elormeerde
natuurlijk
reformoerd
dig, want
Salvin, zo
rechtigheid
ze bundel
enoveraan-
h troosten
eval anti-

den Stuk
lie weten-
gen niets
op, doch
hij zijn
De Waar-
juistheid

rechtvaar-
t ik hem
eze quae-
oezeer hij
iad plaats
delijk. De
de anti-
daal rap-
lat ik een
epen: „nu
een vinger
egen onze
gestreden
s was in
1834 en
daarmede
geven. Ik
s was van
nijn eigen
n of onder
ik geheel
mij had
n gezegd,
bleek, dat
iging zou
zijn eigen
af laten
k gezegd:
t narzelen
dat u de
en in den
uwe mees-
e dikwijls
ig kleedt.”
elwillender
met hem
tere quae-
eliste ver-
ens gehad
eens met
n gebruik
— niet ge-
len, want
le. De too-
wat prof.
ook, vol-

teleurstel-
interpre-
ridet zien
d.a.v. Mij
had prof.
ge de eraan
ken woor-
die totaal-
eer, dat u
hij „Her-

elaas geen
oordeel het
ink mocht
geven, dat
k stelden,
de waar-
issing zou
arop d.d.
thheid be-
at ik een
rden weg-
dat mijn
e van den
voegde hij
permissie
lat u het
men” als

bezwaar in den mond legt, dan wil ik in dien zin gaarne onze lezers voorlichten.”

Nu dacht ik er te zijn, want de bedoelde permissie kon ik aan prof. Obbink per keerende post zenden. Deze vervulde echter zijn belofte niet; „Bergopwaarts” bleef zwijgen. Aangemaand door mij om nu te doen wat hij had toegezegd, schreef prof. Obbink mij, dat het „nu zoetjes aan vervelend begon te worden. Indien u de mij particulier gezonden verklaring dat het door u gesproken niet uw meening was, in het publiek wilt uitspreken, geeft „Bergopwaarts” u daarvoor gaarne de gelegenheid. Wenscht u dat niet, dan zou ik zeggen: laat ons maar ophouden met corresponderen, want we komen geen steek verder.” Ik heb geantwoord, dat het inderdaad vervelend werd omdat prof. Obbink zijn belofte niet hield en tekens nieuwe eischen stelde; voorts, dat ik wenschte te blijven bij zijn boven aangehaalde toezegging en niet per ingezonden stuk wilde recht zetten wat hij zelf moest verbeteren en beloofd had, te zullen doen. Hierop heeft prof. Obbink het zwijgen bewaard, en particulier en in „Bergopwaarts”.

Derhalve meende ik in „De Reformatie” de insinuatie van prof. Obbink, dat de leden der synodale commissie of ik als haar rapporteur „Anti-Hervormd” zouden zijn, te moeten afwijzen, en ook te mogen schrijven: „Ofschoon aan Prof. Obbink mondeling en schriftelijk zijn ongelijk in deze bevestiging is aangetoond, en hij dit heeft moeten erkennen, heeft hij niet ertoe kunnen komen, om zijn belofte te vervullen, dat hij in zijn blad zijn vergissing zou herstellen. Wie de stukken in de Bijlagen onbevooroordeeld leest, zal moeten toegeven, dat gevoelens, als prof. Obbink ons toedicht, ons vreemd zijn. En wij verklaren hier openlijk, dat we ons ervoor zouden schamen, indien die hij ons aanwezig waren geweest; des neen! Maar „Bergopwaarts” schijnt den Gereformeerden geen recht te willen doen.”

In hoeverre dit stukje „druipt van onwaarheid” en van zulk een „onoprechtheid” blijk geeft, dat prof. Obbink moet weigeren mij verder te woord te staan, laat ik nu met goed vertrouwen aan het oordeel van elk lezer over. Indien prof. Obbink ondanks al mijn pertinente verklaringen blijft zeggen: ge bedoelt iets anders dan ge schrijft — blijkt dan, dat hij recht wil doen? En als hij, beloofd hebbende wat ik boven in zijn eigen woor-

den citeerde, nalaat het te doen, terwijl ik de gestelde voorwaarden vervulde, mocht ik dan niet schrijven, dat hij niet ertoe kon komen, zijn belofte te vervullen? Was dat zelfs niet zacht uitgedrukt? Genoeg hiervan. De stukken spraken voldoende duidelijk.

De M.

Kerkelijk Leven en Christelijke Vrijheid. 1)

Ten aanzien van de eeuwenoude vraag naar de rechte verhouding tusschen gezag en vrijheid, is de oplossing nog steeds niet gevonden en wie ook maar eenigszins beseft den geweldigen omvang van het probleem, waarom het hier gaat, zal zeker niet hoopvol gestemd zijn dat wij die oplossing in deze bedeeeling zullen begroeten. Gelijk in de Middeleeuwen de steen der wijzen en in later tijd het perpetuum mobile en de quadratuur van den cirkel de vorschende geesten niet met rust liet en ze tot steeds nieuwen sisyphus-arbeid prikkelde, zoo is het hier in nog veel sterker mate het geval. Wie ook maar even padenki, kan zich daarover nauwelijks verbazen. Want met dit vraagstuk is het maar niet te doen om een flauwe theorie die slechts academische waarde heeft; het is niet de vochtal die diepzinnige wijzgeeren in het strijdperk lokt om een kans te wagen, elkander een doelpunt af te winnen, maar het is bij uitstek een vraagstuk van de praktijk, dat in de menigvuldige verhoudingen in Staat en Maatschappij, in kerk en school zich bijna iederen dag laat gelden, en dat, wat er in deze wereld ook mag wisselen, nooit iets van zijn actualiteit verliest. Zoals de slinger van een klok onophoudelijk heen en weer gaat, zoo schommelt de levensbeweging der tijden rusteloos tusschen deze twee polen, zonder ooit te komen tot de placide rust van een blijvenden evenwichtstoestand.

Ook wij, belijders van den Naam des Heeren, zijn bij de kwesties die dit zoo diep ingrijpend probleem opwerpt, ten nauwste betrokken; ook onze zaak staat hier op het spel. Met name in deze geestelijk zoo onrustige tijden voelen wij dit als aan den lijve. Niet weinige van de moeilijkheden waarmee de kerk onzer dagen heeft te kampen, vinden hier hun oorzaak en tegelijk hun verklaring.

1) Als referaat uitgesproken op den Theologischen School-dag te Kampen 17 Juni 1920.

beelden van dezen overigens eminenten filosoof eenige der belangrijkste Christelijke mysteriën tot een schijnbare redelijkheid waren te brengen.

Ware het niet beter, althans te overwegen, van rationeele verklaring van de heerlijke wonderen der Schrift af te zien en naar een zuiverder Christelijk uitgangspunt voor de wetenschap te streven?

Een beginsel mag niet door deductie, door afleiding, verkregen worden; het moet onmiddellijk gegeven zijn, zich openbaren. De Schrift, objectieve grond van ons geloof, moet een levensbeginsel in ons zelf wekken, en hoewel aan dit proces onze verstandelijke werkzaamheid een belangrijk aandeel heeft, is het toch niet dit, dat de leiding geeft en de uitkomst bepaalt.

De taak der wetenschap is dan ook zich te wachten, althans voorzichtig te zijn, met „gemaakte” beginselen. Wat als beginsel vaak wordt aanvaard, is niet het levende Woord Gods, maar een dood zoet week mengsel, waarin de frissche vrucht van het levende geloof verknoeid en verzoet, maar schijnbaar voor geruimen tijd geconserveerd, als deugdelijke spijs wordt aangeboden. Is het wonder, dat de „echte wetenschap” hiervoor bedankt en het voor „eigen familiegebruik” aan de hereiders terugzend.

Men kent de boomen aan hunne vruchten, en ik zou hier willen bijvoegen, den bodem waarin zij wortelen, aan hunne groeikracht. En dit beeld geldt niet minder voor de wetenschappelijke systemen, die immers als boomen groeien, elk uit één stam, elk uit één zaad.

De ontwikkeling der wetenschap moet bewijzen welk beginsel het juiste was.

Onomstootelijk moge voor ons vaststaan, dat in Gods Woord het fundament, omgrenzing, indeling, het geheele bouwplan der wetenschap vervat is; wanneer wij zelf als zoo onvolmaakte werkers op onzen arbeid zien, dan moge bij een conflict tusschen natuurfeit en systeem ons toch een waarachtig zelfonderzoek, ook naar het beginsel, vóór alles beheerschen. Immers de ervaring heeft geleerd, dat van uit zeer verschillend beginsel een systeem wel altijd zoo is te „maken”, dat het op een temelijk voldoende wijze de bekende feiten verklaren kan. En wanneer de invoeging van een feit niet gemakkelijk geschiedt, zoo wordt van het architectonische plan eerder afgeweken, dan dat de grondslagen worden herzien, de beginselen zelf op hun „echtheid” getoetst.

Het is mede dit maakwerk-karakter, dat in onzen tijd — als een herhaling van vroegere perioden uit de geschiedenis van het denken — zoo velen er toe brengt aan de wetenschap alle gezag, alle zekerheid te onttrekken. Oppervlakkig gedacht, zou men zich van Christelijk standpunt uit, over deze tijdstrooming kunnen verheugen, maar vergeten wij

Het is toch alsof naarmate staatsdwang en staatsbemoeïing al verder om zich heengrijpen en, een polyp gelijk, met hun duizend-en-één maatregelen en verordeningen het sociaal-economisch leven van alle kanten binnendringen, de moderne mensch die toch, het koste wat het kost, zichzelf wil blijven, op ander terrein allen uitwendigen band hoe langer hoe meer gaat verfoeien en afwerpen. Terwijl de ontwikkeling van de hedendaagsche maatschappij ons, redelijk-zedelijke wezens die wij toch zijn, hoe langer hoe meer tot onderdeelen dreigt te maken in het reusachtig raderwerk van een tot in de kleinste bijzonderheden geperfectioneerd mechanisme, wordt de neiging sterker, op geestelijk gebied de schade in te halen en ons daar, om zoo te zeggen, te wreken over de elders ingeknoete zelfstandigheid en vrijheid van beweging. Het bloed kruipt nu eenmaal waar het niet gann kan.

Nu zou het ongetwijfeld even onvolledig als oppervlakkig zijn, indien wij het sterk toenemend subjectivisme van onzen tijd eenig en alleen uit deze reactie verklaarden, maar dat zij als een van de oorzaken daarvan moet meetellen, mag o.i. als vrijwel vaststaande worden aangenomen.

Doch hoe dan ook, welke acties en reacties er al of niet toe hebben medegewerkt, dit subjectivisme is er nu eenmaal en ieder die, op een of andere wijze, op zijn tijd wil inwerken, heeft er terdege rekening mee te houden. En dat het er is, in de veelvormige gestalten waarin wij het om ons heen zien optreden, is voor den gereformeerden belijder nu juist niet een bron van louter vreugde, maar doet hem nogal eens bedenkelijk het hoofd schudden.

Want inderdaad, er is genoeg kwaad van te zeggen, en het zou weinig moeite kosten, enkele zeer donker uitzienende posten op zijn debezijde te plaatsen. Zoo gaat het, om althans iets te noemen, veelal gepaard met een willekeur die zich niet stoort aan van elders gegeven normen en die dan ook niet zelden uitloopt op een eigzwijsheid, die maar al te dicht bij de dwaasheid woont. Zoo kenmerkt het zich telkens weer door een aangeboren hoogmoed die, geen objectief gezag boven zich erkennend, daardoor de gezonde ontwikkeling van het geestelijk leven schaadt en onderdrukt, terwijl het juist de pretentie voert, deze te willen bevorderen. Waar dan nog blijkt dat het, in zijn loochening van allen voorwerpelijken, dat is in den grond der zaak van God zelf gelegden band, zoo verwoestend inwerkt op het ge-

toch niet, dat de wetenschap natuurlijk de „echte”, de „ware”, naar onze overtuiging, tot God voert, omdat ze iets werkelijks, zij het ook ten deele, weet en omdat iets, ook het geringste van de werkelijkheid, meer dan alles van de schijnbare of phaenomenale wereld, ons in gemeenschap brengt met Hem, uit Wien, door Wien en tot Wien alle dingen zijn.

Het relativisme is de ondermijnende ziekte van onzen tijd en wanneer een onderzoeker, als Von Uexküll, onder invloed van de verstikkende autoriteit van Kant het uitspreekt: „in de wetenschap is alles onzeker”, dan staat daar tegenover de innerlijke Christen overtuiging van een harmonie tusschen denken en zijn, als grondslag voor een werkelijk schouwen, zij het ook ten deele en onvolkomen, van de Openbaringen Gods in Schrift en natuur.

De zoo geestige beschrijving van Von Uexküll moge dan ook een niet onjuist beeld geven van wat zich als moderne natuurwetenschap aandient, het moge tevens de taak der ware natuurwetenschap helder ons doen gevoelen.

„Het onderzoek kan niet anders doen, dan dat ze in hare vragen een veronderstelling (hypothese) maakt, waarin het antwoord (these) reeds bevat is”. „De eenige autoriteit, waarop een leerstelling steunt, is niet de natuur, maar de onderzoeker zelf, die zijn eigen vraag zelf heeft beantwoord”.

Maar dan voegt de schrijver er zoo juist aan toe: „Wie straks de verkregen resultaten der natuurwetenschap, in den vorm van leerstellingen in zich heeft opgenomen, en daarmede volgens alle regels der logica weet te speculeren, weet van de natuur nog niets — in ieder geval oneindig minder als elke boer of tuinman, die in dagelijks onmiddellijk verkeer met de natuur staat. Maar boeren en tuinlieden zijn zelf geen natuuronderzoekers, zoolang ze niet de kunst om vragen te stellen verworven hebben.”

In deze verzuchting der relativistische moderne wetenschap, die moe van hare gekunstelde systemen, terugroept naar de natuur, beluisteren wij ook de blijvende plicht voor alle ware natuurwetenschap, namelijk om behalve bewust onderzoek naar hare vooronderstellingen, in voortdurend levend contact te blijven met de natuur, de werkelijke, de door God geschapene. Terug tot de natuur... niet als de uiting van een systeem (naturalisme), van menschen, maar als de roepstem van Hem, die ook daar zich wil openbaren in Christus, in het Woord, waardoor alle dingen zijn gemaakt, waarin was het leven, het licht der menschen. Terug tot de natuur....